

Back to basics – and flying into the future

Konference i Reykjavik den 1. - 2. februar 2007

Af Bente Herborg Christensen

2007 er året, hvor den islandske bibliotekaruddannelse kan fejre 50 års jubilæum, og i den anledning løber flere arrangementer af stabelen. Blandt disse en konference om katalogisering med fokus på RDA – Resource Description and Access – katalogiseringsreglerne, som skal afløse AACR2, med forventet lancering i 2008. Vi var 8 danskere, der tog derop, heriblandt Erik Thorlund Jepsen fra Biblioteksstyrelsen, der skulle være oplægsholder. I alt var der 8 oplægsholdere. Det var et rigtig spændende arrangement med omkring 220 deltagere fra 25 lande, heraf 108 fra Island.

Bente Herborg Christensen
Statsbiblioteket
bhc@statsbiblioteket.dk

BARBARA TILLETT (Library of Congress): *Cataloguing codes and conceptual models: RDA and FRBR*

BT talte om principper for katalogisering. Hun beskrev de seneste års arbejde i IME ICC (IFLA Meeting of Experts on an International Cataloguing Code) og gjorde rede for principperne for Functional Requirements for Bibliographic Records (FRBR), arbejdet med Virtual Authority Files (VIAF) og udviklingen af de nye katalogiseringsprincipper, der skal afløse AACR2, og som betegnes Resource Description and Access (RDA). Hun gav også en kort historisk redegørelse for IFLAs initiativer med hensyn til katalogiseringsstandarder siden Paris principperne i 1961.

FRBR er en begrebsmodel, der blev udviklet i 90'erne; den betød en ny måde at anskue katalogdata på og førte til en helt ny terminologi. I dag taler vi om metadata, og begreber som enheder, relationer og attributter skal tydeliggøre katalogens funktioner, nemlig at gøre brugeren i stand til at finde, identificere, udvælge og hente det, hun søger. Det primære er stadig, at vi katalogiserer for at opfylde brugerens behov.

Den ny terminologi er vigtig og den skal tydeliggøre de forskellige niveauer, som vi tænker i, når vi taler om en bog: Et værk af en bestemt forfatter, en udgave af værket forstået som fx. en tekst bearbejdet af en bestemt redaktør, en specifik udgave fra et givet forlag eller et konkret fysisk eksemplar. I FRBR terminologi taler vi om: Work, expression, manifestation, item (fig. 1) – på dansk: Værk, repræsentation, dokument, eksemplar. Hvor de to første er de intellektuelle udtryk, mens de to sidste er de rent fysiske. Når vi katalogiserer idag, er det den fysiske enhed (dokumentet), vi registrerer. Men set med lånerens øjne er det som regel selve værket, undertiden en repræsentation af værket, der har interesse. Derfor er det nyttigt at kunne samle de

fysiske dokumenter i klynger, der dækker den intellektuelle repræsentation.

Imellem de forskellige enheder er der relationer: Et værk realiseres gennem en repræsentation. Det er den første relation. En repræsentation fikseres i et dokument. Det er den anden relation. Og et dokument eksemplificeres af det enkelte eksemplar. Det er den tredje relation. Når man katalogiserer, identificerer man disse relationer ved at se på det konkrete eksemplar, man har i hånden og beskrive de bibliografiske data, der er relevante for det dokument, eksemplaret repræsenterer. Relationer, der knytter sig til et værks indhold, er fælles for alle repræsentationer, dokumenter og eksemplarer af et værk.

Vi taler om sideordnede relationer: Originaludgaven i trykt form, et genoptryk, en version i elektronisk form og for visse værkers vedkommende et fonogram eller videogram. Dernæst er der de afledte relationer: Reviderede udgaver, forkortede udgaver, illustrerede udgaver, roman til film eller omvendt, etc. Og endelig har vi de deskriptive relationer: Fx. kommentarer og anmeldelser. Når et værk således optræder i forskellige bearbejdelser, sker der et skred i relationerne. F. eks. fra den originale tekstudgave til en oversat udgave, en kommenteret udgave, en analyse af teksten eller en anmeldelse af teksten. I de sidste to tilfælde er der tale om et nyt værk, men man kan stadig tale om værker, som udgør en familie

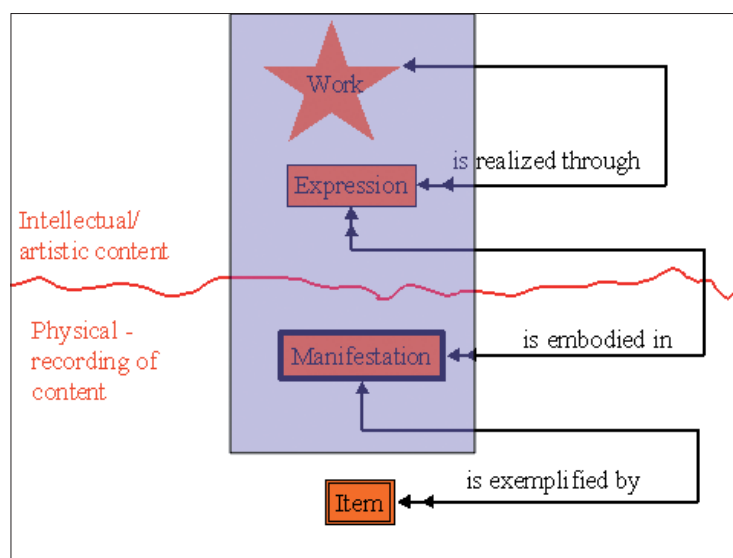

FIG. 1: FRBR begrebsmodel

og har fælles relationer (fig.2).

Til de fire enheder knytter sig attributter. Vi taler her om de data, som vi normalt ser i en bibliografisk post, hvor vi jo registrerer alle data for et givet dokument. De forskellige data kan fordeles på niveauer, idet de fleste knytter sig til dokumentet (ID, titel, ansvar, udgave, impresum, fysisk form, anskaffelsesvilkår, adgangsmåde), men heraf er nogle relevante på repræsentations-niveau (ID, titel, form, datering, sprog) og de mest overordnede attributter kan henføres til værk-niveau (ID, titel, datering). På det helt specifikke niveau har vi de attributter, der knytter sig til eksemplaret (ID, samling, opstilling). Det skal bemærkes, at på værk- og repræsentations-niveau opfattes ophav ikke som en attribut, men som en relation mellem værket og en person/korporation.

Hermed introduceres et nyt begreb (fig.3): De 4 tidligere beskrevne enheder kaldes Gruppe-1 enheder. Ophav, altså personer/korporationer, opfattes også som enheder og kaldes Gruppe-

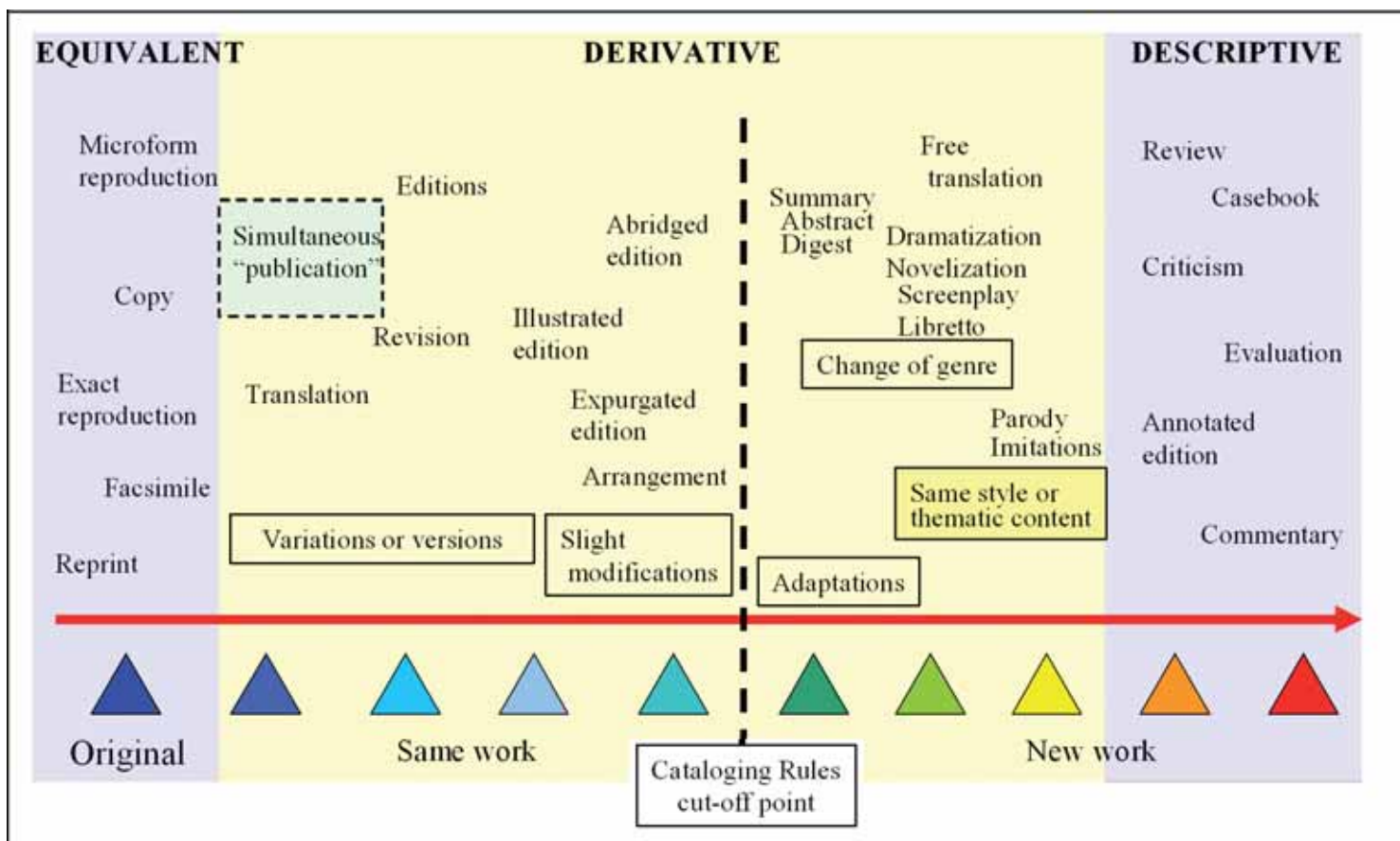

FIG. 2: Relationer

2 enheder. Relationerne mellem Gruppe-1 og Gruppe-2 kan beskrives således: Et værk skabes af en person/korporation – en repræsentation realiseres af en person/korporation – et dokument fremstilles af en person/korporation og et eksemplar ejes af en person/korporation. Når relationerne knyttes sammen på denne måde, får arbejdet med autoritetsposter og -filer stor betydning. I IFLA sammenhæng varetages dette arbejde af arbejdsgruppen FRANAR (Functional Requirements and Numbering for Authority Records).

Endelig skal nævnes Gruppe-3 enhederne. Det er emnedata, som også forventes registreret i autoritetsposter, som har relationer til Gruppe-1 enhederne på værk-niveau.

Barbara Tillet fremførte, at man vil blive i stand til at beskrive FRBR enhederne og relationerne imellem dem ved hjælp af MARC-formatet. Dette arbejde er allerede i gang - det kaldes FRBR-izing (furburizing).

Derefter beskrev BT, hvordan man kunne forestille sig udviklingen fra en traditionel katalogisering: Beskrivelse af et dokument ved oprettelse af en post, hvortil knyttes autoritetsposter med genbrug af data fra forfatter- og emneregistre. Den nye FRBR-metode indebærer udvidet genbrug af data, idet katalogisering af et nyt dokument af et eksisterende værk vil indebære genbrug på værk-niveau af navne og emner knyttet til værket og af data på selve værket. Således

skulle katalogiseringen forenkles, og samtidig skulle man opnå en enklere katalogstruktur til fordel for brugeren, idet reservationer i udlånsleddet kan foregå på værkniveau.

BT redegjorde derefter for IME ICC gruppens arbejde med at opnå internationalt anerkendte katalogiseringsprincipper og fælles internationale katalogiseringsregler og gerne også tilnærmelser til fælles praksis. Udkastet

til de internationale katalogiseringsprincipper omfatter: 1) Målsætning, 2) Enheder, attributter og relationer, 3) Katalogens funktion, 4) Bibliografisk beskrivelse, 5) Access Points, 6) Autoritetsposter og 7) Grundlaget for søgefaciliteterne.

Autoritetsposter er et forholdsvis nyt begreb i Danmark, men BT gav en meget detaljeret beskrivelse af arbejdet hen mod VIAF (Virtual International Authority File), og hun understregede vigtigheden af kontrollerede katalogdata, også for rationaliseringen af katalogarbejdet og de muligheder der ligger i, at vi kan dele katalogdata landene imellem. Hun fremhævede udviklingen af The semantic Web og bibliotekernes muligheder for at bidrage til udvidede søgemuligheder på nettet gennem et samarbejde internationalt om sådanne fælles filer med forskellige landes sproglige varianter på navne og institutioner. Det vil have betydning langt ud over biblioteksverdenen (forlag, arkiver, museer). Planen er at skabe et system, der linker forskellige landes autoritetsfiler sammen i et netværk, der skal være direkte tilgængeligt på webben. De nuværende partnere er Library of Congress, OCLC og Deutsche Nationalbibliothek.

Derefter gik BT over til at beskrive arbejdet fra AACR2 til RDA. Hun startede med et rids over organisationen med ansvar for AACR idag, og udviklingen fra konferencen i Toronto i 1997 til nu. Målet med de nye regler skal være: 1) at gøre reglerne simple – bl. a. fordi de så også kan bruges til skema for metadata 2) at opnå konsistens i metoderne for katalogisering af data i forskellige medier og dermed også bedre overblik

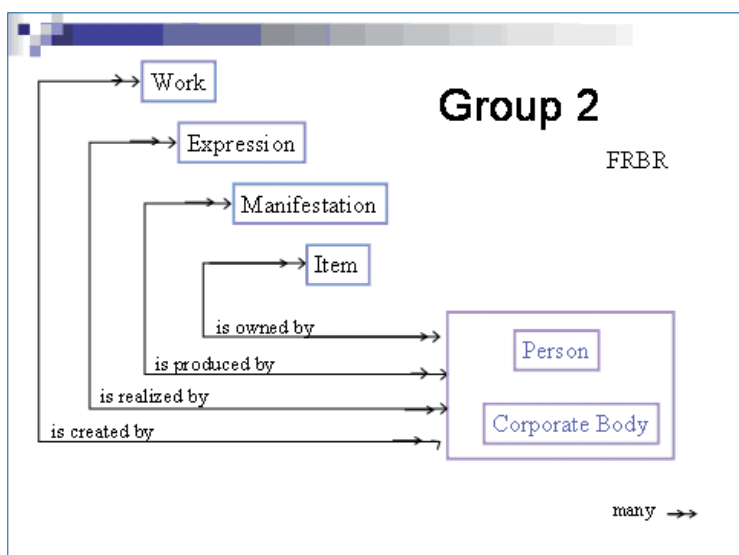

FIG. 3: Relationer mellem gruppe-1 enheder og gruppe-2 enheder

Der er brug for integrerede services, der skal være direkte forbindelse mellem søgning/fremfinding og adgangen til materialet, og der forventes konsistente kvalitetsdata

over data i de forskellige ressourcer 3) at beskrive principper, der er enkle at bruge og som knytter sig begreberne i FRBR.

De nye regler skal ikke være så bundne til trykt materiale og de skal ikke basere sig på principper, der går tilbage til kortkatalogen. I dag er en stor del af materialet i mange forskellige medier, det registreres på mange forskellige niveauer og det skal være søgbart på nettet. RDA skal designes til et digitalt miljø, det skal være web-baseret og kunne beskrive alle typer ressourcer (digitale og analoge). Det bliver udviklet i et engelsksproget miljø, men man forventer, at det vil blive oversat og det skal kunne fungere på andre sprog. Det skal være formatuafhængigt. Og det skal opfylde målsætningen fra FRBR: At finde, identificere, udvælge og hente.

Planen er, at de nye regler skal være klar i 2009 og de skal foreligge i en web-baseret version. De skal kunne benyttes over hele verden og man har også en målsætning om at tage kontakt til andre miljøer for at opnå konsistens med andre standarder (ABM). Hovedpunkterne bliver: *Description and access* og *Authority control*. Desuden tillæg om tegnsæt, sortering, forkortelser og visformater. Vigtige afsnit vil dreje sig om beskrivelse efter de tidligere nævnte kriterier fra FRBR: Værk, repræsentation, dokument, eksemplar, og personer/korporationer. Vi skal vænne os til en ny terminologi:

AACR2 terms	RDA terms
Heading	Access point
Authority control	Access point control
Authorized heading	Preferred access point
Main Entry	Primary Access point
Added Entry	Secondary Access point
Uniform title	Preferred title

RDA kan stort set tilpasses MARC formatet – dog med enkelte undtagelser, idet der er flere vanskeligheder i forhold til Dublin Core, men man har taget kontakt med henblik på at løse dem. Det bliver muligt at vælge mellem flere niveauer for beskrivelse, så når man skal tage stilling til ibrugtagning, bliver det nødvendigt at træffe nogle valg.

Man skal nok indstille sig på nødvendigheden af oplæring og grupper med henblik på dette er ved at blive dannet. Foreløbig kan man gå ind og se på de links, der henvises til. Der er oven i købet en 3-minutters demo på www.rdaonline.org.

LINKS

FRBRizing MARC records:

OCLC's algorithm

www.oclc.org/research/software/frbr/

LC's display tool

www.loc.gov/marc/marc-functional-analysis/tool.html

FRBR and MARC crosswalk and analysis:

www.loc.gov/marc/marc-functional-analysis/frbr.html

RDA drafts available at:

www.collectionscanada.ca/jsc/rda.html

Demo:

www.rdaonline.org.

Kontakt i Europa

dkiorgaa@nla.gov

CAROLINE BRAZIER (British Library):

Cataloguing Policy and Practice

CB leverede et meget engageret og spændende indlæg; ikke så teoretisk som Tillets, men hun tog fat i nogle temaer omkring katalogpolitik og problematikker - både positive og negative, som mange af os kunne genkende fra vores eget miljø. Hun startede med at ridse situationen op, som den ofte fremstilles: 1) Bibliotekskataloger opfattes efterhånden af mange som irrelevante, 2) der stilles ofte spørgsmålstegn ved udgiften til – og nytten af katalogisering, 3) der lægges ikke mere vægt på katalogisering på biblioteksskolerne, 4) "de gode studerende" prioriterer ikke katalogisering højt. Men hun understregede, at der faktisk er et stigende behov for specialviden, forståelse og færdigheder med hensyn til bibliografiske data - vi skal bare lære at løse de nye opgaver.

Behovet er der, fordi mængden af udgivelser vokser – både på trykte og digitale medier og bibliotekerne får nye opgaver, såsom web-arkivering og store digitaliseringsprojekter. Vi kan ikke løse disse opgaver på traditionel vis og må derfor udvikle nye metoder til at organisere og tilgængeliggøre materialer.

Dernæst kom CB ind på diskussionen omkring Google. Diverse brugerundersøgelser viser, at brugerne fortrækker simple googlesøgninger, fordi det er nemt og ofte giver direkte adgang til materialerne. Bibliotekernes problem er, at størsteparten af vores materialer ikke er tilgængelige digitalt. CB nævnte også web 2.0 og faciliteterne på Amazon som inspirationskilder til udvikling af bibliotekskatalogerne. CB refererede til brugerundersøgelser, der viser, at det fortrinsvis er forskere, der påskønner den traditionelle bibliotekskatalog, mens de nye web-surfere stiller andre krav. Der er brug for integrerede services, der

skal være direkte forbindelse mellem søgning/fremfinding og adgangen til materialet, og der forventes konsistente kvalitetsdata (man kan slet ikke gennemskue problemer med inkonsistens). British Library har planer om forskning i Google generationens brugeradfærd. Vore kataloger i dag giver ikke brugeren en god oplevelse, så vi bliver nødt til at forbedre søgeværktøjerne og indføre nye funktionaliteter

Derefter fik vi et kort rids af situationen i British Library, deres organisation og de igangværende initiativer. CB nævnte blandt andet opgaver, der relaterer sig til katalogisering, som kan opkvalificere det katalogiserende personale – f. eks. indeksering, dataimport og -export og XML-markup service. Indtil 2004, da man gik over til Aleph, havde British Library 23 separate kataloger og databaser, så de har haft et meget stort migrations projekt – er der nogen, der genkender det? Efter migrationen er der selvfølgelig fulgt nogle effektiviseringsprocesser med deraf følgende besparelser (10-15 %).

P.t. løber nogle projekter med henblik på vurdering af datakilder og genbrug, kvalitetstrimning, definition af metadata standarder, retrospektiv konvertering og planlægning med henblik på RDA. Der fokuseres på at forbedre funktionaliteten i katalogiseringen, finde muligheder for automatisering og udvikle de professionelle færdigheder. CB nævnte bl. a. et kvalitetsprojekt til identifikation og fjernelse af dubletposter og et automatisk genbrugsprojekt, hvor man inddaterer miniposter på udvalgt skønlitterært materiale, som man regner med senere at kunne berige ved opdatering. Det giver nu en genbrugsprocent på 45 for de pligtafleverede skønlitterære titler.

CB omtalte retrospektiv konvertering af katalogdata og problemerne med at finansiere sådanne projekter og kommenterede også arbejdet med RDA. Hun bemærkede, at internationale standarder altid vil være et resultat af kompromisser, og når RDA nu altså er mindre regelbundet end AACR, så vil den være mere åben for fortolkninger, hvorfor der måske bliver brug for fælles fortolkninger. I tilknytning til dette kommer også arbejdet med autoritetskontrol, som hun lagde meget vægt på, bl.a. af hensyn til copyright spørgsmålet. Alle de herover nævnte aspekter fremhævede CB som væsentlige opgaver for katalogisatorer og folk med kendskab til bibliografiske data.

Til slut så Caroline Brazier på de fremtidige opgaver: Hun nævnte professionel udvikling ved arbejde med systemfunktionalitet, med udvikling

Vore kataloger i dag giver ikke brugeren en god oplevelse, så vi bliver nødt til at forbedre søgeværktøjerne og indføre nye funktionaliteter

af arbejdsgange og med forståelse af datastrukturer. Hun nævnte også IT færdigheder og database management. Senere kommer så data mark-up services, mapping, og administration af autoritetskontrol. Jeg kan godt lide hendes holdning til tingene. Hun er konkret og praktisk, men ser alligevel de brede linjer.

RENATE GÖMPEL (Deutsche Nationalbibliothek): *ICABS – a new approach to well known challenges in the area of bibliographic and resource control*

Renate Gömpel fortalte om det internationale samarbejde i ICABS - IFLA-CDNL Alliance for Bibliographic Standards.

Arbejdet gik i gang efter et møde i august 2003 i Berlin, og det skulle afløse flere tidligere komiteer.

Deltagerne i samarbejdet er: Biblioteca Nacional de Portugal, British Library, Deutsche Nationalbibliothek, IFLA, Koninklijke Bibliotheek, Library of Congress, National Library of Australia, samt CDNL (Conference of Directors of National Libraries).

Målet er at koordinere udviklingen af standarder og praksis for bibliografisk kontrol, at støtte udvekslingen af bibliografiske data, samt fremme og teste vedligeholdelsen af standarder. ICABS skal fungere som koordinator for IFLAs forskellige initiativer, organisere workshops og støtte den interne kommunikation.

Dette skal forgå ved at vedligeholde og fremme de eksisterende standarder samt udvikle strategier for bibliografisk kontrol og samtidig arbejde for forståelsen af bevarelse af elektroniske ressourcer.

Man har beskæftiget sig med formater, med bibliografiske standarder, med digitale ressourcer (høstning fra nettet, digital bevaring) og med katalogisering og bibliografisk kontrol (VIAF, ICBC). Arbejdet blev evalueret i sommeren 2006, efter 3 år, og der er enighed om at fortsætte samarbejdet.

SIGRÚN HAUKSDÓTTIR (Icelandic Library Consortium): *Gegnir – A National Library system, the goal of a single union catalogue.*

Sigrún Hauksdóttir fortalte om udviklingen af den islandske fælleskatalog, Gegnir. Forhistorien er, at man tidligere havde to fælleskataloger:

Fengur for folkebibliotekerne og Gegnir for fag- og forskningsbibliotekerne. Hertil kom så en række mindre fagbiblioteker med egne systemer. Systemerne havde forskellig datastruktur, benyttede forskellige formater og forskellig katalogiseringspraksis. Det var sjovt - og meget genkendeligt - at høre om problemerne med at konvertere og flette poster fra de forskellige datakilder. Hele udviklingen frem til det færdige resultat har taget seks år og nu har Island altså ét samlet system for alle biblioteker. Systemet er Aleph 500, version 16.2, og de arbejder i MARC21.

Lidt statistik: 200 biblioteker deler 900.000 bibliografiske poster, der dækker i alt 3.700.000 eksemplarer. En hurtig sammenligning viste, at den totale bestand svarede til British Library's årlige accession. Eller prøv at sammenligne med de 16 mio poster i Danbib.

Der er 160 katalogisatorer på Island (det er halvdelen af alle bibliotekarerne), som opretter 40.000 nye poster om året. Når der er så mange katalogisatorer, skyldes det, at der er mange enmandsbetjente biblioteker.

SH fortalte også om de specielle islandske problemer med sortering af navneformer. Troede du, at de skulle sorteres i ligefrem orden? Niks: Først efter fornavn, så efter familienavn og så efter mellemnavn. Så man kan ikke bare formatere hele navnet i \$a - de har fået indført to ekstra numeriske delfelter.

SH indrømmede, at der er problemer med at arbejde i én fælles database – bl. a. kvalitetskontrollen og praktisering af fælles katalogiseringspraksis, når så mange selvstændige biblioteker skal koordineres i én administration. Men det opvejes af fordelene ved at dele katalog og poster. De har et katalogiseringsråd, der koordinerer arbejdet.

TROND AALBERG (Norges Tekniske Universitet): *FRBR and MARC – match or mismatch?*

Trond Aalberg redegjorde for det projekt, som gennemføres af Norges Nationalbibliotek, Norges Tekniske Universitet og BIBSYS med henblik på FRBRization af BIBSYS databasen.

Han gik ud fra MARC-formatet og nævnte de mange varianter, der har fungeret i forskellige lande og hos forskellige udbydere, men fremhævede, at tendensen i de fleste lande går mod MARC21. Formatet er et udvekslingsformat og samtidig en logisk datamodel, men det definerer også det semantiske apparat, der knytter sig til bibliografisk information.

Målet med FRBR er at skabe et begrebsapparat, som giver en fælles forståelse af bibliografisk information og hvad en bibliografisk post skal kunne. Dette begrebsapparat giver ikke mening, hvis det ikke implementeres i praksis. Vi taler om langsomme forandringer, ikke revolutioner. Eftersom MARC antagelig vil være dominerende længe endnu, er det vigtigt at undersøge, om det eksisterende format kan udtrykke FRBR-strukturen og hvordan vi kan forbedre formatet.

I BIBSYS forsøget har man konverteret MARC posterne, så de repræsenterer FRBR-modellen ved at mappe til XML poster på hver enhed og oprette relationer mellem enhederne. Erfaringen viste, at det er nødvendigt med regler for oprettelse af relationer – selve mapningen er kun første skridt. Nogle relationer ligger implicit i et MARC-felts funktion (f. ex. felt 600, mens der kan ligge forskellige relationstyper i et 700 felt). En anden erfaring er, at inkonsistenser (fejl, gammel katalogiseringspraksis) bliver meget tydeligere, så der stilles høje krav til datakvalitet.

En traditionel MARC post er en lukket enhed, der indeholder al den information om en publikation, som er nødvendig for at finde, identificere, udvælge, hente. Kan en sådan post udtrykke de relationer, som FRBR strukturen lægger op til? TA gav eksempler på simple poster (én forfatter/ét værk/én publikation) og på mere komplicerede modeller – værker med forskellige relationer

TA mente, at vi skal arbejde meget mere med FRBR-begreberne, før konceptet med værker og repræsentationer bliver indarbejdet; vi kommer til at diskutere og afklare i mange år.

Bibliografiske relationer styrker brugerens forståelse af katalogens opbygning og dermed også mulighed for navigation. Derfor lagde han også stor vægt på præsentationen (brugergrænsefladen).

(illustrator/redaktør) – eller én publikation med flere værker. Han kom også ind på, hvordan man udskiller værk og repræsentation i en traditionel post og fremhævede, at det ikke kan gøres bare på grundlag af den bibliografiske titel i felt 245. De uniforme titler bliver vigtige, og dem er der meget få af - i BIBSYS har 95 % af posterne kun bibliografiske titler. Endelig viste han også eksempler på forskellige typer forfatteropslag, som i FRBR strukturen skal kunne udtrykkes ved forskellige relationskoder.

TA mente, at vi skal arbejde meget mere med FRBR-begreberne, før konceptet med værker og repræsentationer bliver indarbejdet; vi kommer til at diskutere og afklare i mange år. Han sluttede med at sige, at data til FRBR allerede er lagret i posterne, men spurgte så, om MARC er løsningen på langt sigt. Svaret var ja, – når man vurderer ud fra den mængde information, der allerede er lagret. Men helt ideelt, løsrevet fra eksisterende præmisser, var han mest stemt for XML og han anbefalede at skille datamodel fra visning.

ERIK THORLUND JEPSEN (Biblioteksstyrelsen): **Bibliographic relations**

ETJ havde kaldt sit indlæg Bibliographic Relations og selvom han også kom ind på relationer i FRBR-forstand, så lagde han mere vægt på relationernes betydning for navigation generelt, og på katalogens funktionalitet. Han gav eksempler fra Bibliotek.dk, fra Rex og fra SBs nye brugergrænseflade, Summa.

Information om bibliografiske relationer skal understøtte brugerens behov for at finde, identificere og vælge ved at give brugeren information om - og dermed mulighed for at vælge et givet individ. Desuden skal de give information, der knytter an til andre relevante individer. Bibliografiske relationer styrker brugerens forståelse af katalogens opbygning og dermed også mulighed for navigation. Derfor lagde han også stor vægt på præsentationen (brugergrænsefladen). Guidelines for god praksis og kriterier for effektiv skærmdialog skal bidrage til forståelse og bedre navigation.

ETJ var ikke særlig begejstret for tanken om Google-funktionalitet i katalogen. Han viste en statistik fra Bibliotek.dk, hvor kun 7 % af søgningerne var fritextsøgninger, mens 34 % var forfattersøgninger. Og han fremførte, at sproget i bibliografiske poster ikke fungerede som sprog i tekster og derfor fungerede de statistiske metoder til ranking ikke i bibliografiske søgninger.

Han gennemgik diverse typer af relationer mellem dokumenter og gav nogle for os danskere ret sjove eksempler på tilsyneladende forskellige dokumenter. Derpå knyttede han an til FRBR – finde, identificere, vælge, hente – og foreslog så *navigere* som den femte faktor. Han anførte eksempler på, hvordan relationer mellem poster udtrykkes som links – f. ex. hyperlinks på emne.

Endelig viste han, hvordan Bibliotek.dk har udnyttet FRBR principperne til den for os velkendte værkvisning, hvor poster på forskellige udgaver samles i klynger, baseret på forfatter/titel match ”on the fly”, så brugeren får vist en virtuel post på værket, hvorfra hun kan vælge en given udgave (publikation). Han kunne fortælle, at tests har vist, at brugeren finder funktionaliteten brugervenlig og at klyngerne gør det lettere at finde et tilgængeligt værk, hvilket begrænser fjernlåsmængden.

ETJ mente, der var mange muligheder for at udnytte de bibliografiske relationer til hyperlinks i brugergrænsefladen, men vi skal slippe vane-tænkningen og se på, hvad brugeren ønsker.

JOHN ESLEY (VTLS): **Differentiating libraries through enriched user searching : FRBR implementation in Virtua**

JE var den ene af de to systemleverandører, vi hørte på konferencens sidste eftermiddag. VIRTUA21 blev released i 2003 og var den første version med FRBR. Systemet er baseret på MARC poster og princippet gik ud på, at man konverterede én MARC post til FRBR-struktur ved at mappe til tre lænkede poster: Værk – repræsentation – dokument.

JE gjorde rede for de valg, man skulle træffe: Skulle man lagre i MARC-formatet og konvertere ”on the fly”, eller konvertere og lagre i FRBR? Man valgte det sidste, fordi man så kun skulle konvertere én gang, man fik en renere base og katalogiseringen blev enklere. Næste valg: Tests viste, at ca. 18 % af posterne ville vinde ved konvertering, så man valgte en blandet base, og slap derved for at konvertere 82 % af MARC-posterne.

Der blev designet katalogiseringsfaciliteter: En FRBRize button til automatisk konvertering. Automatisk linkning mellem værk, repræsentation og dokument. Validering samt et redskab til at udpege kandidater til FRBRizing.

I design skal der også tages hensyn til skift mellem visning af MARC poster og visning af

FRBR poster, som kan foldes ud. Træstrukturen kan foldes ud oppefra og nedefra. Det sidste både af hensyn til navigation og af hensyn til samle-værker – specielt musik. Udover links mellem værk, repræsentation og dokument er der også mulighed for links mellem beslægtede værker.

JE fremhævede fordele for biblioteker: Bedre katalogstruktur, enklere katalogisering og reduktion af datamængde, fordi publikationer deler data. Og fordele for brugeren: Bedre struktur, lettere at finde information, lettere at finde alle udgaver af samme værk, reservation kan ske på værkniveau.

JE anbefalede at gå ind på Université Catholique de Louvain og lave titelsøgning på f. eks. *Also sprach Zarathustra* eller *Chanson de Roland*, eller forfattersøgning på Zola, Emile

JUDY LEVY (ExLibris): **Libraries in transition: Offering new user experience built on solid ground.**

Konferencens sidste oplægsholder var Judy Levy fra Exlibris, der talte om Primo, Alephs nye brugergrænseflade. Hun fortsatte der, hvor Caroline Brazier (som er Aleph-bruger) slap dagen før. Hun talte om nødvendigheden af at skille brugerens redskab fra bibliotekarens. Brugere er nu vant til at bruge Google og Amazon, de interesserer sig ikke for katalogstruktur og navigation, de forventer et simpelt system, der virker.

Hidtil har brugere skullet navigere rundt mellem mange forskellige værktøjer på et biblioteks hjemmeside – målet er at konstruere ét søgeværktøj, der samler alle datakilder, så man tilbyder ”the best of two worlds”: Enkle brugergrænseflader og komplekse datakilder, men baseret på stabile standarder. Brugergænsefladen skal skjule kompleksiteten i metadata for brugeren, men udnytte den til at forbedre systemet.

Derimod skal de komplekse systemer være tilgængelige arbejdsredskaber for personalet. Og så nåede hun til samme pointe som Trond Aalberg: De to ting skal adskilles.

Endelig beskrev JL det professionelle værktøj: Et modul, der kan høste poster fra forskellige datakilder i forskellige formater med mulighed for efterfølgende konvertering (normalisering) og berigelse af poster og med mulighed for at identificere dubletter og klynger, der er kandidater til FRBRizing.